

Raak MKB-onderzoek Versterking Inclusieve Samenwerking Theater

Lesbrief *Sociaal-politiek, persoonlijke en artistieke motivatie*

Door: Caro Wicher, ArtEZ

Initiatief en meeleezer: Mieke Cardol, Hogeschool Rotterdam

Opdracht: Schrijf een lesbrief voor de drie sferen uit het onderzoek naar Inclusief Theater, die betrekking hebben op de uitwisseling tussen inclusief theater en de maatschappij: de naar buiten gerichte sferen. Laat het vooral praktisch zijn, nieuwsgierig-makend en waar mogelijk in samenwerking met spelers met een verstandelijke beperking.

De sfeer van *Sociaal-politiek, persoonlijke en artistieke motivatie* is een naar buiten gerichte sfeer, wat betekent dat het in deze sfeer vooral gaat om de wisselwerking tussen inclusief theater en de maatschappij.

Iets willen bereiken met inclusief theater wordt in verband gebracht met wat als de kern van inclusief theater beschouwd wordt, met de persoonlijke drijfveren en de artistieke ambitie van betrokkenen, en ten slotte met het thema en de intentie van de voorstelling.

Woorden die naar deze sfeer verwijzen: Persoonlijke drijfveren, intentie, thema, artistieke ambitie, kern inclusief theater.

De quotes uit de interviews die raken en inspireren zijn de volgende;

Acteurs met een beperking: *Persoonlijke drijfveren. Verder merken ze dat ze in de groep zichzelf kunnen zijn, waardoor ze veel kunnen uitproberen.*

Acteurs zonder een beperking: *Persoonlijke drijfveren. Voor acteurs zonder een beperking is hun reden het contact met hun mede-acteurs als mens, die 'toevallig' ook een beperking heeft. Zij voelen zich vaak meer zichzelf met deze collega's.*

Begeleiders: *Kern Inclusief Theater. (...) dat de verschillen tussen de acteurs 'gevierd' worden, waardoor ze in feite wegvallen.*

Theatermakers: *Thema. Als belangrijke voorwaarde stellen zij 'evenwaardigheid': gelijke kansen voor acteurs met en zonder beperkingen om zich te kunnen ontwikkelen.*

Theatermakers *willen juist grenzen opzoeken, daar waar het schuurt en waar geen eenduidig antwoord gegeven kan worden. (...) Zij vinden dat de artistieke kwaliteit het verschil maakt tussen een goede bedoeling en een indringende kijkervaring.*

Uitwerking:

Uitgangspunten voor een les aan een groep studenten: kruip in de huid van een acteur met of zonder beperking, een begeleider of theatermaker. Welke vragen kom je dan tegen:

- Wat wil je bereiken
- Wat is je doel?
- Wat wil je dat je publiek ziet en hoort?
- Hoe wil je zelf inzichten verkrijgen en deze doorgeven aan je publiek?
- Hoe verkrijgt het publiek inzicht over inclusief werken?
- Wat zou je tegen de wereld willen zeggen en hoe geef je dat vorm?
- Wat wil je dat de toeschouwer ervaart?

Hoe geef je een stem aan de verschillende personen die onderdeel zijn van het artistieke inclusieve maakproces waarbij er gewerkt wordt naar een kunstzinnig en artistiek eindproduct?

Lesdoel voor de lesbrief van de sfeer van Sociaal-politiek, Persoonlijke en Artistieke motivatie:

De deelnemers hebben aan het eind van de les, door zich in te leven in, en stem te geven aan een persoon uit een inclusief, artistiek maakproces, inzicht gekregen in de Sociaal-politieke, persoonlijke en artistieke motivaties van de verschillende personen.

Lesbrief Sociaal-politiek, Persoonlijke en Artistieke motivatie

PRAKTISCHE ZAKEN

- Voor wie:** 20 studenten MBO/HBO. De studenten kennen elkaar.
- Waar:** Studio of groot leslokaal, vier kleine tafels zodat er genoeg ruimte is op de vloer, genoeg stoelen voor iedereen.
- Duur les:** 2.5 uur.
- Voorwerk:** Studenten hebben kennis genomen van het onderzoek naar Inclusief Theater.
- Benodigheden:** Meerdere (uitgeprinte of op scherm gedeelde) teksten van de verschillende hoofdcodes (Persoonlijke drijfveren, Kern Inclusief Theater, Intenties, Artistieke ambitie, Thema) van de sfeer van Sociaal-politieke, persoonlijke en artistieke motivatie.
- Materiaal (pen en papier of laptop) om iets te noteren.
- 4 verhogingen of plekken waar iemand op kan plaats nemen om even centraal te staan.
- Tape om twee vlakken op de vloer te markeren.
- Ter ondersteuning:** Ter ondersteuning van de les zijn een aantal bijlages toegevoegd: als bijlage een link naar het onderzoek zodat de hoofdcodes makkelijk kunnen worden opgehaald (bijlage 1)
- De tweede bijlage bevat meerdere stellingen die kunnen worden gebruikt voor het spel Over de streep (bijlage 2).

LESPLAN sociaal-politieke, persoonlijk en artistieke motivatie

Stap 1: Uitleg en afspraken 10 minuten

Geef een korte uitleg over wat de studenten zullen meemaken en vertel het les-doel. Tijdens de start van de les worden ook de regels besproken om een veilig klimaat te verkrijgen.

Omdat er in deze les ook wordt gespeeld is het van belang om te benoemen dat er altijd aandacht is voor de speler, dat er volgens het feedbackmodel van de objectieve observatie wordt na gesproken zodat er aandacht is voor het getoonde 'materiaal' en niet over hoe de speler het heeft getoond.

Een voorbeeld is om bij het bespreken van een gespeelde scene of opdracht de vraag te stellen aan het publiek over wat er is gezien en wat dat met het publiek heeft gedaan. De focus ligt op de objectieve waarneming en niet op de verwachting van het publiek.

Een reactie wordt gegeven door te starten met de woorden: "Ik heb gezien/gehoord/waargenomen dat(voorbeeld)..... en dat heeft het effect op mij gehad dat ik(gevoel/inzicht)..... ." (Lerman, 2003)

(Uitgebreide voorbeelden over hoe feedback kan worden gegeven op een meer objectieve manier is te vinden in *Critical Response Process, a method for getting useful feedback on anything you make, from dance to dessert from Liz Lerman*)

Stap 2: Inlezen (20 minuten)

Maak vier groepen van vijf studenten. Koppel elk vijftal aan een bepaalde groep die is geïnterviewd: de acteurs met een beperking, de acteurs zonder een beperking, de begeleiders en de theatermakers. Deel alle quotes die een bepaalde groep uit het onderzoek heeft gegeven.

De studenten hebben nu 20 minuten de tijd om zich in te lezen en na te denken over de verschillende uitspraken die personen hebben gedaan of samenvattingen van uitspraken die zijn gegeven. Ze wisselen met elkaar uit over wat ze opvalt en raakt of verbaast.

Stap 3: Profielschets maken (10 minuten voorbereidingstijd, 20 minuten nabespreken)

Elke studentengroep maakt een profielschets waarin alles staat over wat ze over de personen waaraan ze zijn gekoppeld zijn komen te weten.

Als de groep gekoppeld is aan de acteur met een beperking kan bijvoorbeeld worden gedacht aan:

waarom de acteur graag theater speelt, welke rol de acteur het liefste speelt, wat leert de acteur, welke ambitie heeft de acteur, voor wie speelt de acteur het liefste, wat wenst de acteur bij het publiek te bereiken, wat hoopt de acteur dat kunst te bieden heeft?

Na de 10 minuten voorbereidingstijd worden de verschillende profielschetsen met de hele groep gedeeld. In dat gesprek wordt geprobeerd de verschillen en de overeenkomsten te vinden van de acteurs met en zonder beperking, de begeleiders en de theatermakers.

Stap 4: Stap in de huid van en geef een stem (10 minuten voorbereidingstijd, 20 minuten presenteren en nabespreken)

De studentengroep bereidt een interview voor van drie hoofdvragen waarbij er gevraagd wordt naar een persoonlijke drijfveer, de artistieke ambitie en wat iemand probeert te bereiken met zijn kunst (sociaal-politieke drijfveer). Eén iemand speelt de rol van interviewer. Er zijn vier representanten (bijvoorbeeld acteurs zonder een beperking).

In een korte presentatie van 5 minuten kruipen de vier studenten in de huid van de acteur en proberen in eigen woorden een antwoord te vinden op de vragen van de interviewer. (uiteraard mogen er meer hulpvragen worden gesteld om de hoofdvraag te verdiepen of verduidelijken)

In een korte nabespreking mag het publiek teruggeven wat is opgevallen, wat hen heeft geraakt, waar ze over zijn verrast of wat hen heeft verbaasd.

Stap 5: Over de streep/Stellingname 40 minuten

In het midden van de ruimte wordt met tape een streep getrokken om twee vlakken te maken.

Alle studenten vertegenwoordigen een persoon uit hun groep (ze lopen dus niet als zichzelf, maar spelen dat ze bijvoorbeeld een theatermaker zijn)

Er worden stellingen gegeven waar de hele groep op mag reageren door te blijven staan (het gaat niet over mij of ik ben het er niet mee eens) of door 'over de streep' te lopen (dit gaat over mij of ik ben het er mee eens)

Spreek met elkaar af dat er zo min mogelijk wordt gesproken, maar dat er altijd iets verteld mag worden over waarom je wél of niet over de streep bent gelopen. Maak gebruik van een gebaar of beweging (zoals handopsteken) om het woord te krijgen.

De stellingen worden genoemd door te beginnen met de woorden: 'Loop over de streep als....'

Stap 6: Terugblikken 15 minuten

Terugblikken met de studenten op hoe er is gewerkt. Stel als docent verschillende vragen om de terugblik met ervaringen te laten duiden: Waar of wat je heeft verrast? Waar heb je iets nieuws over je eigen aannames geleerd of heb je iets herkend? Wat heeft je verbaasd aan de anderen? Ben je iets nieuws tegengekomen? Door wat je nu te weten bent gekomen, heeft dat iets in je beleving of kijk op jezelf of de ander veranderd?

Stap 7: Evaluatie 15 minuten

Eindvraag: Waar heb jij iets gehoord over een sociaal-politieke ambitie dat nieuw voor je was? Waar herkende je iets over persoonlijke ambities of werd je verrast door wat je hoorde of zag? En waar over artistieke motivaties?

Blik met elkaar terug door nogmaals naar de beginsituatie terug te gaan en de sfeer van Sociaal-politiek, persoonlijke en artistieke motivatie te bekijken. Heeft deze manier van naar de ander kijken iets van deze sfeer bij je losgemaakt?

Bijlage 1: Teksten van de verschillende hoofdcodes rond de sfeer van Sociaal-politieke, persoonlijk en artistieke motivatie.

Bijlage 2: Stellingen voor 'Over de streep' (KRO, 2014)

Verwijzingen

KRO, N. (2014). *Over de streep*. Opgehaald van https://www.npo3.nl/over-de-streep/POMS_S_KRO_123938

Lerman, L. (2003). *Critical Respoce Process, a method for getting useful feedback on anything you make, from dance to dessert*. Takoma Park: Dance Exchange, Inc.

Bijlage 1: Teksten van hoofdcodes rond de sfeer van Sociaal-politiek, persoonlijk en artistieke ambitie.

Gebruik de link om naar de website te gaan voor de verschillende teksten die horen bij de hoofdcodes van de sfeer.

<https://inclusievesamenwerkinginhettheater.nl/>

Bijlage 2: Stellingen voor *Over de streep*

Spelen doe ik voor mijn eigen plezier.

Ik leer elke keer weer nieuwe dingen over mijzelf als ik theater maak of toneel speel.

Door theater kan ik iets vertellen over mijn beperking zonder dat ik meteen zielig wordt gevonden.

Door theater ben ik meer dan alleen die 'ene met die beperking'.

Theater is als een spiegel en maakt dat je je eigen oordelen beter ziet.

Op het toneel kan ik alles zijn en alles worden.

Als ik speel ben ik niet meer mezelf.

Sinds ik speel heb ik mij op heel veel vlakken veel verder kunnen ontwikkelen dan ik voor mogelijk hield.

Op het toneel worden zo veel verschillen zichtbaar dat uiteindelijk geen enkel verschil meer uitmaakt.

Theater-maken met acteurs met een beperking vergt een grotere artistieke ambitie dan theater maken met acteurs zonder een beperking.

Sinds ik speel word ik gezien en gehoord door anderen.

Ik kan door mijn spel de wereld veranderen.

Als theatermaker die werkt met acteurs met een beperking maak ik juist gebruik van die beperking.

Ik wil het publiek confronteren door ze te laten schrikken.

Ik ben meer mezelf als ik met acteurs werk die (ook) anders zijn.

Elk (theater)gezelschap moet worden verplicht inclusief te zijn.

Acteurs met een beperking moeten niet betutteld worden, maar uitgedaagd om steeds meer zelf te kunnen.

Theatermakers moeten meer ruimte krijgen om hun artistieke ambities uit te dragen, daardoor moeten ze meer worden ondersteund door zorgverleners.

Ik draag zorg voor iedereen om me heen door zo goed mogelijk te spelen.

Ik vertel nooit dat we spelers hebben of spelers zijn met een beperking. Het publiek moet er zelf maar achter komen.

Theater-maken en / of spelen heeft mijn leven verbeterd